

Rauman kaupunki/kaavoitus
kaavoitus@rauma.fi

Viite Lausuntopyyntö 2.8.2022

**Aihe Rauman Aronahteen-Nanun asemakaavan muutoksen luonnos, päivätty
25.7.2022**

Rauman kaupungin kaavoitus on pyytänyt Satakunnan Museolta lausuntoa koskien Aronahteen-Nanun koulukeskuksen asemakaavan muutoksen luonnosta. Rauman kaupunginhallitus teki 24.1.2022 päätöksen uuden Nanujärvelän koulun sijoittamisesta nykyisen Aronahde-Nanun koulukeskuksen alueelle. Asemakaavan muutoksen tavoitteena on kaavaselostuksen mukaan päivittää asemakaava vastaamaan nykyisiä koulurakentamisen vaatimuksia sekä turvata yhteydet ja saavutettavuus eri liikennemuodoilla. Tavoitteena on mahdollistaa arkkitehtonisesti, kaupunkikuvallisesti ja toiminnallisesti korkealaatuisen koulukeskuksen rakentaminen.

Suunnittelualue sijaitsee Rauman keskustan eteläpuolella Valtatie 8:n ja Nortamonkadun välisellä alueella Nummenvahen eteläpäässä. Suunnittelualueita halkovan Nummenvahen linjaus noudattaa historiallista Pohjanlahden rantatien linjausta. Alue käsittää vuonna 1962 valmistuneen arkkitehtien Heikki Sysimetsä ja Toimi Hämäläinen suunnitteleman Nanun koulun, vuosina 1962, 1965 ja 1978 valmistuneen arkkitehti Erkki Karvisen suunnitteleman Aronahteen/Hj. Nortamon koulun sekä vuonna 1977 valmistuneen keskusruokalarakennuksen. Koulurakennusten toiminta on siirretty väistötiloihin rakennuksissa todettujen sisäilmaongelmien vuoksi.

Aronahteen alueen kaavatyö on ollut vireillä jo pitkään. Satakunnan Museo on kommentoinut kaavaluonnosta jo vuonna 2017. Tuolloin todettiin tarve toteuttaa koulukeskuksen alueella rakennusinventointi, joka toteutettiin Satakunnan Museon toimesta vielä saman vuoden aikana ja se käsitti Nanun koulun, Hj. Nortamon koulun sekä keskusruokalarakennuksen muodostaman aluekokonaisuuden. Tässä vaiheessa asemakaavan muutoksen tarkoituksena oli uudistaa koulukeskuksen asemakaavaa sen toteutumattomilta osilta sekä tutkia mahdollisuutta laajentaa koulutonttia. Kaupungin asettamana tavoitteena oli sijoittaa kansalaisopisto ja musiikkiopisto Hj. Nortamon koulun yhteyteen. Jo rakennusinventointia tehdessä oli

noussut esille rakennusten mahdolliset sisäilmaongelmat varsinkin Nanun koulun osalta.

Vuonna 2020 Rauman kaupungin rakennusvalvonta haki Nanun koululle purkulupaa rakennuksessa todettujen sisäilmaongelmien ja toisaalta kouluverkostoon liittyvien ratkaisujen vuoksi. Satakunnan Museo ei puoltanut purkamislupaa. Museo totesi lausunnossaan (1.12.2020): *Satakunnan Museo ei puolla purkamisluvan myöntämistä vuonna 1962 valmistuneelle Nanun koululle. Lähes 50 vuotta vanha, aikanaan laadukkaista ja kestävästä materiaaleista rakennettu koulu on vuonna 2017 tehdyn rakennusinventoinnin perusteella sivistyshistoriallisesti, rakennushistoriallisesti ja maisemallisesti arvokas rakennus, jonka korjaaminen on vuonna 2018 tehdyn korjattavuusselvityksen mukaan mahdollista ja myös edullisempaa kuin uudisrakentaminen. Varsinais-Suomen ELY-keskus esitti omassa lausunnossaan, että asia tulee ratkaista vireillä olevassa asemakaavassa ja Nanun koulun säilymisedellytykset ja mahdollinen suojele tulee ratkaista asemakaavan muutoksessa.*

Kaavatyö käynnistyi uudelleen 2022 ja tavoitteeksi asetettiin nykyisen Aronahteen koulukeskuksen rakennusten purkaminen ja kokonaan uuden koulukeskuksen rakentaminen samalle alueelle. Taustalla on nykyisissä koulurakennuksissa todetut sisäilmaongelmat ja toisaalta kouluverkostoon liittyvät ratkaisut.

Suunnittelualue sijoittuu Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 (tullut voimaan 20.9.2019) taajamatoimintojen alueelle (A). Alueella on voimassa Rauman yleiskaava 2030 (hyv. 25.3.2019). Yleiskaavassa alueelle on osoitettu palvelujen ja hallinnon aluetta (P) ja alueelle on osoitettu myös kohdemerkinnällä koulu (y). Nortamonkadun varsi on osoitettu kaavassa virkistysalueeksi (V). Alueella on voimassa useita 1960- ja 1970-luvulle ajoittuvia asemakaavoja, joissa alue on osoitettu pääasiassa opetustoiminnan korttelialueeksi sekä puistoalueeksi.

Suunnittelualue ei sijoitu mihinkään valtakunnallisesti tai maakunnallisesti merkittävään kulttuuriympäristöön. Alueen välittömässä läheisyydessä sijaitsee kuitenkin neljä maakunnallisesti merkittävää kulttuuriympäristöä, jotka on osoitettu aluerajauksin myös Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2: alueen eteläpuolella ja itäpuolelle sijoittuvat useasta eri aluekokonaisuudesta koostuvat jälleenrakennuskaudelle ajoittuvat *omakotialueet, osa B, C ja G* sekä pohjoispuolella Hirsikadun varrella sijaitsevan arkkitehti Veijo Martikaisen 1960-luvulla suunnitteleman rivitalokokonaisuuden. Lisäksi Aronahteen-Nanun koulukeskuksen pohjoispuolelle sijoittuvat 1960–70-luvulla rakennetut piste- ja lamellitalot yhdessä edellä mainittujen rivitalojen kanssa on huomioitu Rauman

yleiskaavassa merkinnällä **kh** paikallisesti merkittäviksi kulttuuriympäristöksi. Koulukeskus sijoittuu näiden arvoalueiden keskelle.

Satakunnan Museon kannanotto kaavaluonnokseen

Satakunnan Museo pitää valitettavana, että vuonna 2017 toteutetun rakennusinventoinnin tuloksia ei ole huomioitu kaavaluonnoksessa, vaan nykyisen koulukeskuksen rakennukset on esitetty korvattaviksi uusilla. Museo olisi toivonut esitettäväksi myös vaihtoehtoa nykyisen rakennuskannan säilymiselle.

Vuonna 2017 toteutetussa inventoinnissa molemmat koulurakennukset arvoitettiin rakennushistoriallisesti, sivistyshistoriallisesti sekä maisemallisesti arvokkaiksi ja keskusruokalarakennus maisemallisesti merkittäväksi. Inventoinnissa korostettiin myös koulukeskuksen ja viereisen, maakunnallisesti ja paikallisesti merkittävän asuinalueen ajallista, arkkitehtonista ja maisemallista yhtenäisyyttä: *Koulukeskus sijaitsee maisemallisesti merkittävällä paikalla Turuntien ja Nortamonkadun väliin jäävässä rinteessä ja varsinkin Nanun koulu erottuu kauas. Koulurakennukset ovat ajallisesti ja pääosin myös yksityiskohdiltaan erittäin hyvin säilyneitä 1960- ja 1970-lukujen ihanteiden mukaan toteutettuja koulurakentamisen edustajia. Nanun koulu on säilynyt runkomalliltaan sekä pääosin myös tyylillisesti alkuperäisessä asussaan. Hj. Nortamon peruskoulun eteläjulkisivu sekä päädyt ovat hyvin säilyneet. Varsinkin eteläjulkisivulla erottuu selkeästi arkkitehti Erkki Karvisen suunnittelemat kolme rakennusvaihetta sekä niissä käytetty paviljonkiratkaisu. Vuonna 1977 valmistunut ruokalarakennus sopii kokonaisuuteen hyvin, mutta ei ole rakennushistoriallisesti aivan niin merkittävä, kuin koulurakennukset. Laajemmin tarkasteltuna koulukeskus sekä viereinen Hirsikadun ja Nummenvaheen varsilla oleva kerrostaloista ja rivitaloista koostuva pienehkö asuinalue muodostavat eheän ja hyvin säilyneen ajallisen ja rakennushistoriallisen kokonaisuuden, joka kertoo 1960- ja 1970-luvun rakentamisesta. Myös ympäröivät puisto- ja metsäalueet ovat osa tätä ajallista kokonaisuutta. Aluetta halkova Nummenvahe noudattaa historiallista Pohjanlahden rantatien linjausta.*

Koulukeskus sekä sitä ympäröivät maakunnallisesti ja paikallisesti merkittävät kulttuuriympäristöt ilmentävät Rauman kaupungin voimakasta sodanjälkeistä kasvua sekä siihen liittyvää lähiörakentamista sekä koululaitoksen muutosta. Koulukeskus muodostaa pohjoispuolella alueeseen rajautuvan Hirsikadun ja Nummenkadun varsille sijoittuvan asuinalueen kanssa laajan alueen, joka on maakunnallisestikin poikkeuksellisen hyvin säilynyt ajallisesti yhtenäinen aikansa modernia arkkitehtuuria edustava kokonaisuus.

Suunnittelualue on laaja ja hankkeen vaikutuksia varsinkin kulttuuriympäristöön ei ole arvioitu kaavaselostuksessa. Kaavaselostuksessa ei ole mainintaa esimerkiksi suunnittelualan läheisyydessä olevista maakunnallisesti tai paikallisesti merkittävistä asuinalueista. Ehdotusvaiheen kaavaselostuksessa tulisi osoittaa näiden arvoalueiden rajaus sekä kuvaukset sekä arvioida hankkeen vaikutuksia laajemmin tässä ympäristössä.

Parhailaan on käynnissä Satakunnan maakunnallisen inventoinnin päivitys, jossa huomioidaan myös modernin arkkitehtuurin kohteita sekä kokonaisuuksia. Koulukeskuksen alue sijoittuu hyvin lähelle nykyisiä maakunnallisesti merkittäviä arvoalueita. Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 maakunnallisesti merkittäviin ympäristöihin liittyvässä suunnittelumääräyksessä tulee huomioida myös kohteen lähiympäristö: *Kohteen ja siihen olennaisesti kuuluvan lähiympäristön suunnittelussa on otettava huomioon kohteen kulttuuri-, maisema-, luonto- ja ympäristöarvot sekä huolehdittava, ettei toimenpiteillä ja hankkeilla vaaranneta tai heikennetä edellä mainittujen arvojen säilymistä.* Nykyisen koulukeskuksen purkamisen myötä häviäisi hyvin keskeinen ja erittäin näkyvä osa hyvin säilynyttä ajallista ja maisemallista kokonaisuutta.

Kulttuuriympäristön muutoksen lisäksi kaavahankkeessa tulisi pohtia myös hankkeen vaikutuksia ilmastoon sekä kiertotalouteen. Valtioneuvoston hiljattain julkaisemassa Suomen arkkitehtuuripoliittisessa ohjelmassa 2022–2035 ”Kohti kestävästä arkkitehtuurista”, alleviivataan kustannuksia ja luonnonarvoja säästävää resurssitehokasta rakentamista, jossa ensimmäiseksi tulisi hyödyntää vakaakäytössä olevia rakennuksia, toiseksi kunnostaa ja korjata olemassa olevia rakennuksia, kolmanneksi lisärakentaa nykyisten pohjalle ja vasta tämän jälkeen rakentaa uutta. Rauman kaupunki on mukana myös päästövähennyksiin sitoutuneessa Hinku-verkostossa.

Satakunnan Museo on todennut jo Nanun koulun purkulupaan liittyvässä lausunnossaan vuonna 2020, että rakennuksessa toteutettujen tutkimusten perusteella rakennus on korjattavissa halvemmalla, kuin mitä rakennuksen purkaminen sekä uuden koulun rakentaminen tulisi maksamaan. Myös Aronahteen / Hj. Nortamon koulusta laaditussa tutkimuksessa on päädytty samaan lopputulokseen (Sweco Asiantuntijapalvelut Oy 2018).

Satakunnan Museo yhtyy Varsinais-Suomen ELY-keskuksen 27.9.2022 lausunnossaan esittämään näkemykseen, että kaavahankkeessa tulisi tutkia myös vaihtoehto, jossa nykyisen rakennuskannan arvot otetaan huomioon ja selvitetään

mahdollisuudet säilyttää edes osa rakennuksista. Nykyisiä rakennuksia on mahdollista laajentaa ja kunnostaa voimakkaastikin siten, että alkuperäisen arkkitehtuurin ominaispiirteet säilyisivät. Sisätiloissa muutokset voisivat olla hyvinkin mittavia.

Myös historiallisen rantatien linjauksen säilyminen tulisi huomioida.

Arkeologisen kulttuuriperinnön osalta Satakunnan Museolla ei ole huomautettavaa kaavaluonnoksesta.

Satakunnan Museo

Museonjohtaja Johanna Jakomaa

Tutkija Olli Joukio

Tiedoksi

Varsinais-Suomen ELY-keskus/kirjaamo, Kirsti Virkki, Päivi Valkama
Satakuntaliitto/kirjaamo, Susanna Roslöf, Daniel Nagy
Museovirasto/kirjaamo

Tämä asiakirja on hyväksytty sähköisesti Porin kaupungin asianhallintajärjestelmässä